FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT GIUSEPPE TESAURO
fremsat den 27. november 1990 *

Hr. afdelingsformand,
De herrer dommere,

1. De præjudicielle spørgsmål, Højesteret har forelagt, vedrører fortolkningen af artikel 7, stk. 1, og artikel 10, stk. 2, i Rådets direktiv 83/182/EØF af 28. marts 1983 om afgiftsfritagelse inden for Fællesskabet ved midlertidig indførsel af visse transportmidler [1].

2. Jeg skal først give en kort redegørelse for sagens faktiske omstændigheder, som er afgørende for, hvilke bestemmelser der finder anvendelse.

N. C. Ryborg er dansk statsborger; han er tiltalt for ulovligt at have indført en i Tyskland indregistreret bil til Danmark; han har haft bopæl i Tyskland siden 1973.

Det er ikke bestridt, at han siden 1973 har boet i Flensburg, Tyskland, hvortil han udvandrede, fordi han havde fundet arbejde, og at han dér bebor en lejlighed. Siden da har han jævnligt færdedes i Danmark i en tysk indregistreret bil, men dette indebar ingen forpligtelse til at lade den registrere i Danmark, medmindre han tog bopæl dér, hvilket de danske myndigheder meddelte ham ved skrivelse af 6. april 1982.

Den 17. januar 1984 blev hans nye bil beslaglagt med den begrundelse, at han havde indført bilen ulovligt til Danmark, idet han hverken havde angivet den for Toldvæsenet eller ladet den dansk indregistrere, samt havde benyttet bilen i Danmark i tiden fra den 12. november 1982 til den 17. januar 1984 uden at have afgiftsberigtiget den.

To omstændigheder, som indtraf i tiden fra april 1982 til november 1982, bevirkede, at de danske myndigheder ændrede deres holdning over for Ryborg: Han købte en ny bil i oktober 1982 (den passerede grænsen for første gang den 12.11.1982), og han fik en dansk veninde, som har bopæl i Danmark, et venskab, som udviklede sig på den måde, at Ryborg oftere og oftere overnattede hos hende, både i løbet af ugen og i weekenderne (og i den forbindelse også passerede grænsen). Jeg skal her understrege, at ifølge Ryborgs forklaringer indledte han forholdet til veninden i efteråret 1981, og fra da af overnattede han jævnligt i Danmark. Ryborg har erkendt, at han siden juli-august 1982 har tilbragt næsten alle nætter og de fleste weekender hos sin veninde.

* Originalsprog: italiensk.
1 — EFT L 105 af 23.4.1983, s. 59.

Det blev således skæbnesvangert for ham, at han købte en ny bil, og at han oftere og oftere besøgte sin veninde, idet de danske myndigheder fandt, at han måtte anses for at have taget bopæl i Danmark; dette har Ryborg bestridt.

3. Under straffesagen har Højesteret (hvortil Ryborg har indanket sagen, efter at den havde været behandlet af Kriminalretten i Sønderborg og af Vestre Landsret) forelagt tre præjudicielle spørgsmål for Domstolen. Med det første spørgsmål ønsker Højesteret oplyst, i hvilken stat en statsborger i en medlemsstat (B) har sædvanligt opholdssted, jf. artikel 7, stk. 1, andet afsnit, i direktiv 83/182, når han har anmeldt at være flyttet til en anden stat (A), hvor han arbejder og har sin bolig, og det endvidere lægges til grund, at han i mere end et år har tilbragt næsten alle nætter og mange weekender hos en veninde i land B. Spørgsmålet er forelagt i to til dels afvigende versioner for at tage højde for, at Sønderborg Kriminalret og Vestre Landsret ikke har lagt de samme faktiske omstændigheder til grund, idet der er forskel med hensyn til det nøjagtige antal nætter og weekender, Ryborg antages at have tilbragt hos sin veninde.

Med det andet og tredje spørgsmål har Højesteret endvidere ønsket oplyst, om direktivets artikel 10, stk. 2, pålægger de berørte medlemsstater en ubetinget forpligtelse til samarbejde i hvert enkelt tilfælde, hvor direktivet måtte finde anvendelse, og om nævnte bestemmelse har direkte virkning.

4. De forelagte spørgsmål forudsætter selvsagt, at direktiv 83/182 finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagen.

Indledningsvis vil jeg ganske kort behandle spørgsmålet om direktivets tidsmæssige anvendelse, et spørgsmål, der navnlig blev berørt under den mundtlige forhandling. Som nævnt fandt de faktiske omstændigheder i hovedsagen sted i tiden fra den 12. november 1982 til den 17. januar 1984. Direktiv 83/182, som er dateret den 28. marts 1983, skulle træde i kraft senest den 1. januar 1984 og blev gennemført i dansk ret ved bekendtgørelse af 30. januar 1984, som trådte i kraft den 1. februar s.å.

Direktivet må derfor principielt finde anvendelse i Danmark fra det tidspunkt, hvor bekendtgørelsen til gennemførelse af direktivet trådte i kraft, og i hvert fald fra den 1. januar 1984 for de af dets bestemmelser, der har direkte virkning.

Under den mundtlige forhandling bemærkede den danske regering, at de bestemmelser, der var gældende i Danmark før udstedelsen af direktivet, var i overensstemmelse med direktivet, som derfor må antages at have fundet anvendelse i Danmark allerede fra den 28. marts 1983.

Den omstændighed, at enkelte af de danske bestemmelser, der regulerer det omtvistede område, eventuelt ikke var uforenelige med direktivet, er efter min opfattelse ikke relevant; dette bevises også af, at det var nødvendigt at udstede nye bestemmelser for at efterkomme forpligtelserne i henhold til di-

rektivet. Med hensyn til den periode, hvor de faktiske omstændigheder fandt sted, som er baggrunden for hovedsagen, er det min opfattelse, at det direktiv, den forelæggende ret ønsker fortolket, først fandt anvendelse med virkning fra den 1. januar 1984 for de af dets bestemmelser, der har direkte virkning, og med virkning fra den 1. februar s.å. for de øvrige bestemmelsers vedkommende.

Herefter og ud fra de ganske særlige omstændigheder i hovedsagen må den forelæggende ret i det væsentlige antages at ønske oplyst, om en borger i en medlemsstat B, som har bopæl i land A, hvor han arbejder og har en bolig, i henhold til de fællesskabsretlige bestemmelser om merværdiafgift er forpligtet til at lade sin bil registrere i land B, når han fra et bestemt tidspunkt i mere end et år har tilbragt næsten alle nætter og weekender hos en veninde i land B.

5. Når det første præjudicielle spørgsmål formuleres på den måde, er forholdet efter min opfattelse det, at indtil direktiv 83/182 trådte i kraft, fandtes de eneste relevante bestemmelser i sjette momsdirektiv [2], hvorefter afgiftspligten ved indførsel indtræder på det tidspunkt, hvor godet ankommer til indlandet (artikel 10, stk. 3). Dette strenge kriterium er lempet i artikel 14, stk. 1, litra c), som bestemmer, at medlemsstaterne »på betingelser, som de fastsætter ... med henblik på at forhindre enhver mulig form for svig, unddragelse og misbrug« har pligt til at indrømme afgiftsfritagelse ved indførsel af goder, som er omfattet af en ordning vedrørende midlertidig indførsel. I samme artikels stk. 2 hedder det, at der snarest skal vedtages fællesskabsbestemmelser med henblik på at harmonisere reglerne om fritagelse, idet medlemsstaterne indtil disse reglers ikrafttræden dog kan opretholde gældende nationale bestemmelser, der, som Domstolen har fastslået, »skal ligge inden for de grænser, der afstikkes af de fællesskabsretlige regler, som de nationale regler er en gennemførelse af« [3]. I samme forbindelse har Domstolen understreget, at »gennemførelsen af de i artikel 14 i sjette direktiv fastsatte fritagelser ikke fuldt ud er overladt til medlemsstaternes myndigheders skøn, idet disse skal respektere de grundlæggende formål, der forfølges som led i bestræbelserne på at harmonisere bestemmelserne om merværdiafgift, nemlig at fremme de frie varebevægelser og den frie bevægelighed for personer samt forhindre tilfælde af dobbelt påligning af afgift« [4].

Direktiv 83/182 er et første harmoniseringstrin inden for området og vedrører en række tilfælde af midlertidig indførsel af visse transportmidler, hvor medlemsstaterne har pligt til at indrømme afgiftsfritagelse; en nødvendig betingelse herfor er, at den, der indfører et sådant køretøj, har *sædvanligt opholdssted* i en anden medlemsstat end den, i hvilken den midlertidige indførsel finder sted.

De almindelige regler for fastlæggelse af bopæl findes i artikel 7, hvis stk. 1, første afsnit, bestemmer, at der ved »sædvanligt opholdssted« forstås »det sted, hvor en person sædvanligvis opholder sig, det vil sige mindst 185 dage pr. kalenderår, på grund af

2 — Direktiv 77/388/EØF, EFT L 145 af 13.6.1977, s. 1.

3 — Dom af 3.10.1985, sag 249/84, Profant, Sml. s. 3237, præmis 23.

4 — Dom af 6.7.1988, sag 127/86, Ledoux, Sml. s. 3741, præmis 11, og ovennævnte dom i Profant-sagen, præmis 25.

et privat og erhvervsmæssigt tilhørsforhold«, og at et privat tilhørsforhold skal forstås som et tilhørsforhold »hidrørende fra snævre bånd mellem den pågældende og det sted, hvor vedkommende bor«. Af andet afsnit i samme stykke fremgår det, at såfremt det er vanskeligt at fastlægge en persons sædvanlige opholdssted, idet han har et erhvervsmæssigt tilhørsforhold til én stat og et privat tilhørsforhold til en anden, anses han at have sædvanligt opholdssted på stedet for det private tilhørsforhold.

Endelig indeholder direktivet i artikel 9, stk. 3, en særlig ordning for Danmark, idet det heri bestemmes, at Danmark kan opretholde de dér gældende regler for sædvanligt opholdssted, i henhold til hvilke alle anses for at have sædvanligt opholdssted i Danmark, hvis den pågældende opholder sig dér et år eller 365 dage inden for en periode på 24 måneder.

6. I sagen her skal jeg herefter og på grundlag af de fællesskabsretlige bestemmelser, jeg netop har omtalt, fremkomme med følgende bemærkninger.

For så vidt først angår perioden forud for det tidspunkt, hvor direktiv 83/182 trådte i kraft, må det på grundlag af de relevante bestemmelser i sjette momsdirektiv og Domstolens fortolkning af de nævnte bestemmelser fastslås, at midlertidig indførsel af motorkøretøjer sker på sådanne vilkår, som medlemsstaten fastsætter, naturligvis under hensyntagen til de grundlæggende, traktatfæstede principper, og således at eventuel dobbelt beskatning undgås.

Begrebet bopæl er ikke som sådant nævnt i artikel 14 i sjette direktiv, men det fandtes i dansk lovgivning allerede før udstedelsen af direktivet om afgiftsfritagelse; det findes endvidere i alle medlemsstaternes lovgivninger inden for området, idet alle EF's medlemsstater har ratificeret New York-toldkonventionen af 4. juni 1954 [5], hvis artikel 2 med hensyn til afgiftsfri indførsel bestemmer, at hver af de kontraherende stater skal indrømme midlertidig indførsel »af køretøjer, der ejes af personer, som normalt er bosiddende uden for indførselslandet..., for så vidt køretøjerne indføres og anvendes af deres ejere... i anledning af et midlertidigt besøg«.

Dette betyder, at allerede inden direktiv 83/182 trådte i kraft, var det en nødvendig og tilstrækkelig betingelse for at indrømme afgiftsfritagelse, at den pågældende person har sædvanligt opholdssted uden for indførselslandet, og at der således er tale om en midlertidig indførsel. Det forhold, at begrebet sædvanligt opholdssted måtte være et »nationalretligt« begreb, er endvidere uden betydning, idet det hverken kan modificere de almindelige fællesskabsretlige regler om personers frie bevægelighed eller det rent fællesskabsretlige begreb midlertidig indførsel.

Med hensyn til sidstnævnte begreb skal jeg blot bemærke, at Domstolen i den allerede nævnte dom i Ledoux-sagen understregede, at en indførsel må anses for midlertidig, når det på grundlag af de faktiske omstændigheder må antages, at godet siden vil blive reeksporteret, og der ikke kan antages at

5 — *United Nations Treaty Series*, Volume 282, s. 249.

være forsæt til svig[6]: begrebet afgiftspligt er således snævert forbundet med begrebet »sædvanligt opholdssted«.

For dette synspunkt kan der også hentes støtte i dommen i Profant-sagen, hvor Domstolen endnu tydeligere fastslog, at der er sammenhæng mellem midlertidig indførsel og et midlertidigt opholdssted[7].

Det er imidlertid klart, at også forud for direktivets ikrafttræden var det reelt en nødvendig forudsætning for afgiftspligten, at den afgiftspligtige havde »sædvanligt opholdssted«, enten i henhold til gældende fællesskabsret (sjette momsdirektiv) eller de relevante nationale bestemmelser.

7. For så vidt angår perioden efter, at direktiv 83/182 trådte i kraft, skal jeg bemærke, at den forelæggende ret med henblik på den afgørelse, den skal træffe i hovedsagen, har anmodet Domstolen om at fortolke *andet afsnit* af stk. 1 i artikel 7, hvori det hedder, at såfremt en person er *nødsaget* til skiftevis at tage ophold på forskellige steder i to eller flere medlemsstater, idet han har et erhvervsmæssigt tilhørsforhold til et andet sted end det, hvortil han har et privat tilhørsforhold, anses han at have sædvanligt opholdssted på stedet for det private tilhørsforhold på betingelse af, at han regelmæssigt vender tilbage hertil.

Denne bestemmelse regulerer således den helt specielle situation, at en EF-statsborger arbejder i en eller flere forskellige medlemsstater, men har sin familie i en anden stat, således at han skiftevis opholder sig i de pågældende stater. Baggrunden for den nævnte bestemmelse er klar nok, nemlig hensynet til den, som har sin familie i én medlemsstat, men som af arbejdsmæssige grunde er tvunget til at tage ophold i en anden stat; bestemmelsen anvendes, uanset om han opholder sig i den stat, hvortil han har privat tilhørsforhold, i mindst 185 dage pr. år, således som det kræves i henhold til artikel 7, stk. 1, første afsnit.

Efter min opfattelse er det derfor tvivlsomt, om de faktiske omstændigheder i sagen her er omfattet af ordlyden og navnlig af begrundelsen for andet afsnit i artikel 7, stk. 1. For mig at se er det primært det *første afsnit*, der kommer i betragtning, idet det indeholder de almindelige regler for fastlæggelse af bopæl; det hedder således, at der ved sædvanligt opholdssted forstås det sted, hvor en person sædvanligvis opholder sig (mindst 185 dage pr. kalenderår) på grund af et erhvervsmæssigt og privat tilhørsforhold, og at der ved sidstnævnte begreb forstås et tilhørsforhold »hidrørende fra snævre bånd mellem den pågældende og det sted, hvor vedkommende bor«.

For mig at se skal bestemmelsen fortolkes således, at der skal tages hensyn til samtlige de kriterier, der opregnes; alle de i sagen foreliggende omstændigheder skal derfor tages i betragtning, og enkelte af dem kan ikke tillægges særlig vægt; et rent kvantitativt kriterium (f.eks. antallet af nætter tilbragt på et bestemt sted) kan ikke antages at være udslaggivende, hvis andre omstændigheder peger i retning af en anden situation end den, der følger af det kvantitative kriterium alene.

6 — Dom af 6.7.1988, jf. ovenfor, præmis 15.

7 — Jf. den tidligere nævnte dom af 3.10.1985, præmis 27.

En sådan fortolkning bekræftes af Domstolens faste praksis vedrørende definitionen og fastlæggelsen af begrebet bopæl, som Domstolen ofte har skullet tage stilling til inden for den sociale sikring, hvor begrebet bopæl er omhandlet i bestemmelser, der svarer til artikel 7, stk. 1, første afsnit[8]. Jeg skal her nævne, at Domstolen har defineret en persons bopæl som det sted, »som for ham udgør midtpunktet for hans interesser«[9], og at beviset herfor kan føres med henvisning til *alle faktiske omstændigheder, som er afgørende herfor*[10].

8. Når begrebet bopæl defineres som det sted, hvor den pågældende »har etableret det varige eller sædvanlige midtpunkt for sine interesser«, er det klart, at et erhvervsmæssigt tilhørsforhold, et privat tilhørsforhold og navnlig antallet af dage (eller nætter), der tilbringes på et bestemt sted i løbet af et år, alle må betragtes som omstændigheder, der er relevante, også hver for sig, når det i relation til spørgsmålet om indrømmelse af afgiftsfritagelse ved midlertidig indførsel af en bil skal afgøres, hvor en person har sædvanligt opholdssted.

For Ryborgs vedkommende mener jeg, at de nævnte forhold, både set under ét og hver for sig, objektivt peger i samme retning: det er ubestridt, at han arbejder i Tyskland (erhvervsmæssigt tilhørsforhold); det er også ubestridt, at han dér har en lejlighed og de dermed forbundne økonomiske forpligtelser (personligt tilhørsforhold), og at han har haft bopæl i Tyskland siden 1973. På grundlag af selve sagsforholdet i hovedsagen er det umuligt nøjagtigt at fastlægge, for så vidt angår tiden efter 1982, hvor mange dage han tilbragte i Tyskland, og hvor mange dage (eller snarere hvor mange nætter) i Danmark. Men dette er også irrelevant, hvis der ikke er holdepunkter for at antage, at han agtede at flytte midtpunktet for sine interesser, og dermed sin bopæl til Danmark. De subjektive forhold er ikke i sig selv afgørende, men kan være medvirkende til, at et opholdssted kan betegnes som sædvanligt og således som bopæl, såfremt det ene sted ikke klart har en anden karakter end andre steder.

De danske myndigheder har ved deres afgørelse lagt til grund, at forbindelsen mellem Ryborg og hans danske veninde indebar, at han måtte antages at være flyttet fra Tyskland til Danmark, idet der skulle være etableret et samlivsforhold og dermed et ægteskabslignende forhold.

Bortset fra, at man ikke uden videre kan sætte lighedstegn mellem et ægteskab med de retlige bånd, det indebærer, og et samlivsforhold[11], er det med hensyn til den foreliggende sag min opfattelse, at da der ikke foreligger holdepunkter for at antage, at Ryborg har levet som sambo hos sin veninde, kan man ikke tale om et samlivsforhold; ifølge det oplyste har Ryborg for eksempel ikke på noget tidspunkt flyttet møbler eller andre personlige effekter til Dan-

8 — Se f.eks. definitionen af begrebet bopæl i Rådets forordning nr. 3 af 1958 om social sikring af vandrende arbejdstagere, som ændret ved forordning nr. 24/64.

9 — Dom af 12.7.1973, sag 13/73, Angenieux, Sml. s. 935; se desuden dom af 17.2.1977 i sag 76/76, Di Paolo, Sml. s. 315, og dom af 14.7.1988, sag 284/87, Schäflein mod Kommissionen, Sml. s. 4475, og senest dom af 13.11.1990, sag 216/89, Reibold, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser.

10 — Jf. den tidligere nævnte dom af 14.7.1988, sag 284/87, præmis 10.

11 — Jf. i den forbindelse dom af 17.4.1986, sag 59/85, Reed, Sml. s. 1283.

mark, og heller ikke bidraget til boligudgifterne. Reelt er han efter min opfattelse at betragte som gæst hos sin veninde, og efter hvad der er oplyst i sagen, har Ryborg heller ikke tilkendegivet, at han ville flytte ind hos sin veninde.

Der er imidlertid endnu et forhold af betydning: Ifølge de danske myndigheder tog Ryborg bopæl i Danmark den 12. november 1982, den dato, hvor han som tidligere nævnt for første gang passerede grænsen i sin nye bil, hvilket også blev bekræftet under den mundtlige forhandling. Det er da et pudsigt sammentræf, som nødvendigvis må springe i øjnene, at Ryborgs personlige tilhørsforhold, og dermed »overførslen« af hans bopæl, først skulle være etableret, da han købte ny bil og første gang anvendte den på dansk område.

For mig at se blander de danske myndigheder her det forhold, der begrunder afgiftspligt (bopæl i Danmark), sammen med indførslen til Danmark af godet (bilen), ja de to forhold behandles ligefrem som et og det samme. Denne ens bedømmelse af forholdene anlagde de danske myndigheder endvidere først i forbindelse med hans køb af en ny bil, men pudsigt nok ikke før, hvor han passerede grænsen i den gamle bil, som også var registreret i Tyskland. Faktisk peger ingen andre omstændigheder i retning af, at Ryborg havde indledt et fast forhold i Danmark den 12. november 1982 af en sådan beskaffenhed, at han må antages at have taget bopæl dér, bortset fra, at han passerede grænsen med en i Tyskland registreret bil et par dage forinden.

9. Det er herefter min opfattelse, at Ryborg ikke på noget tidspunkt kan antages at have overført sit »sædvanlige opholdssted« til Danmark, men at han stadig har bopæl i Tyskland, og at han derfor ikke er forpligtet til at anmelde og registrere sin bil i Danmark: Ud fra dette synspunkt er der i forbindelse med hans ophold i Danmark reelt tale om en midlertidig indførsel i et privat øjemed — lad mig kalde det rekreativt — hvilket er noget andet end det »private tilhørsforhold«, der kræves både i henhold til første og andet afsnit af artikel 7, stk. 1.

For fuldstændighedens skyld skal jeg i den forbindelse understrege, at det under den mundtlige forhandling viste sig, at Kommissionen og den danske regering var helt uenige med hensyn til, hvilken bestemmelse der i Danmark finder anvendelse med hensyn til fastlæggelse af bopæl. Ifølge Kommissionen er det alene artikel 9, stk. 3, der finder anvendelse, en bestemmelse, hvorefter en person anses for at have sædvanligt opholdssted i Danmark, hvis den pågældende opholder sig dér et år eller 365 dage inden for en periode på 24 måneder. Heroverfor har den danske regering anført, at den nævnte bestemmelse er et supplement til artikel 7.

Efter min opfattelse er det i hvert fald artikel 7, der skal lægges til grund ved fastlæggelsen af de omstændigheder, der indgår i det (fællesskabsretlige) begreb sædvanligt opholdssted. Såfremt det som anført af Kommissionen alene er artikel 9, stk. 3, og ikke artikel 7, stk. 1, der finder anvendelse i den foreliggende sag, er det under alle omstændigheder med de begrænsninger og ud fra den fortolkning, jeg her har angivet, og resultatet bliver under alle omstændigheder det samme. Hvad jeg har anført med hensyn til fastlæggelse af bopæl, står derfor ved

magt, navnlig at Ryborg har opretholdt sit sædvanlige opholdssted i Tyskland og ikke på noget tidspunkt flyttet sin bopæl til Danmark.

10. Den besvarelse af det første af de tre forelagte spørgsmål, der bliver følgen af ovennævnte bemærkninger, vil gøre det ufornødent, i det mindste i relation til afgørelsen af den sag, der verserer for den nationale retsinstans, at behandle det andet og tredje spørgsmål.

For fuldstændighedens skyld og ud fra hensynet til kompetencefordelingen mellem Domstolen og de nationale retsinstanser i henhold til artikel 177 mener jeg imidlertid, at det vil være på sin plads også at besvare de spørgsmål; de drejer sig som bekendt om, hvorvidt artikel 10, stk. 2, i direktiv 83/182 pålægger de berørte medlemsstater en ubetinget forpligtelse til at samarbejde i hvert enkelt tilfælde, der måtte opstå, og om bestemmelsen har direkte virkning.

Lad mig i den forbindelse først nævne, at det i bestemmelsen hedder, at når »den praktiske gennemførelse af dette direktiv giver anledning til vanskeligheder, træffer de kompetente myndigheder i de pågældende medlemsstater efter fælles aftale de fornødne afgørelser, navnlig under hensyntagen til Fællesskabets konventioner og direktiver om gensidig bistand«.

Allerede bestemmelsens ordlyd viser, at der er tale om en forpligtelse til samarbejde staterne imellem, en forpligtelse, der er betinget af, at der er vanskeligheder forbundet med den praktiske gennemførelse af direktivet. Ifølge Kommissionen opstår en sådan forpligtelse, når to medlemsstater begge gør krav på indregistrering af et og samme motorkøretøj. I en sådan situation vil der uundgåeligt opstå vanskeligheder ved den praktiske gennemførelse; det er dog lige så utvivlsomt, at der er tale om rent fortolkningsmæssige problemer.

Efter min opfattelse er det tvivlsomt, om den pågældende forpligtelse både vedrører administrative vanskeligheder og også de problemer, der opstår, når de forskellige medlemsstaters myndigheder fortolker direktivet, da det jo alene tilkommer Domstolen at fortolke direktivets bestemmelser.

På den anden side synes den omstændighed, at medlemsstaterne »efter fælles aftale [skal træffe] de fornødne afgørelser«, og det i EF-direktiver forudsatte krav om gensidig bistand snarere at føre til, at forpligtelsen må vedrøre afgørelser om den administrative fremgangsmåde generelt og ikke afgørelser i enkelttilfælde.

Det er herefter min opfattelse, at den forpligtelse til samarbejde, der er omhandlet i artikel 10, stk. 2, ikke indebærer en høringsforpligtelse staterne imellem med hensyn til hver enkelt konkret sag, men at der derimod er tale om en mere generel forpligtelse, som skal åbne mulighed for, at man når frem til samordnede afgørelser, når den praktiske gennemførelse af det pågældende direktiv giver anledning til proceduremæssige vanskeligheder, der er af rent administrativ karakter.

11. Hvad endelig angår det sidste spørgsmål, der drejer sig om, hvorvidt artikel 10, stk. 2, har direkte virkning, og således tillægger borgerne rettigheder, som de kan påberåbe ved de nationale domstole, bør det efter min opfattelse besvares benægtende; dette kræver ikke mange kommentarer. I henhold til Domstolens nu faste praksis [12] antages direktivbestemmelser at have direkte virkning, når de ud fra et indholdsmæssigt synspunkt fremstår som ubetingede og tilstrækkeligt præcise, således at medlemsstaterne ikke har noget skøn. Den her omtvistede bestemmelse er utvivlsomt betinget, idet den pålægger staterne en forpligtelse til samarbejde, når den praktiske gennemførelse af direktivet giver anledning til vanskeligheder.

Endelig er der næppe grund til at understrege, at for så vidt som artikel 10, stk. 2, ikke har direkte virkning, og da direktivet er gennemført i Danmark efter fristens udløb, kan den pågældende bestemmelse under ingen omstændigheder finde anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagen.

12. Sammenfattende skal jeg herefter foreslå, at de spørgsmål, Højesteret har forelagt, besvares som følger:

»1) De fællesskabsretlige bestemmelser om merværdiafgift er til hinder for, at en medlemsstat B kræver, at der skal ske indregistrering og afgiftsberigtigelse af en bil, der indføres af en statsborger i denne stat, der har taget bopæl i medlemsstat A, hvor han arbejder og har en bolig, og det er herved uden betydning, at personen i mere end et år næsten hver nat og i mange weekender har besøgt sin veninde i stat B.

2) Forpligtelsen i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 83/182 er ikke en forpligtelse til at samarbejde i hvert enkelt tilfælde, hvor den praktiske gennemførelse af direktivet giver anledning til vanskeligheder.

3) Sidstnævnte bestemmelse har ikke direkte virkning.«

12 — Se f.eks. dom af 5.4.1979, sag 148/78, Ratti, Sml. s. 1629, dom af 19.1.1982, sag 8/81, Becker, Sml. s. 53, og dom af 20.9.1988, sag 31/87, Gebroeders Beentjes, Sml. s. 4635.